

378.096:34(076)(049.32)

**PRIKAZ PRAKTIKUMA
„PRAVNE KLINIKE“
autora prof. dr Mileta Matijevića**

MSc Selma Honsić*

Tokom 2014. godine u izdanju fakulteta pravnih nauka Univerziteta za poslovne studije iz Banja Luke izašao je praktikum pod nazivom „PRAVNE KLINIKE“, profesora dr Mileta Matijevića. Praktikum je obima 198 strana, podijeljenih u dva dijela svrstanih u jedanaest poglavlja. Na kraju rada prikazana su zaključna razmatranja, literatura i prilozi.

Radi se o prvom pisanom materijalu iz ove oblasti na našim prostorima. Ovaj praktikum je nastao kao rezultat potrebe za uspostavljanjem „interaktivnog“ praktičnog rada studenata u saradnji sa mentorima, profesorima i stručnjacima iz pravne oblasti. Praktikum ima za cilj da ohrabri studenata završnih godina studija pravnih nauka, koji su spremni da pružaju besplatnu pravnu pomoć siromašnim i zainteresovanim klijentima, te se time pripremaju da kvalitetno obavljaju buduću profesiju.

U okviru praktikuma data su osnovna teorijska shvatanja o pravnim klinikama, istorijat pravnih klinika u svijetu kao i prezentacija najinteresantnijih aktivnosti na američkim, svjetskim i regionalnim pravnim klinikama. U drugom dijelu praktikuma data su zakonska rješenja koja se mogu koristiti u praksi, a što je od ključne važnosti za uspjeh u stručnom osposobljavanju budućih pravnika.

U prvoj glavi praktikuma koja nosi naziv „Pojam pravnih klinika“ autor multidisciplinarnim pristupom analizira i definiše pravnu kliniku kao program pravničkog školovanja koji obezbjeđuje neposredno pravničko iskustvo studentima pravnih fakulteta, a istovremeno opslužuje različite klijente, kojima je potrebno pružanje pravne pomoći. Najjednostavnije rečeno dat je prikaz „učenja iz iskustva“ ili „učenja na osnovu činjenica“. U ovom poglavlju autor ističe dvije glavne svrhe kliničko – pravnog obrazovanja i to:

- da studenti nauče praktične vještine i steknu profesionalnu odgovornost da pravo primjenjuju na žive ljude i u stvarnim životnim situacijama;
- klinika pruža besplatnu pravnu pomoć siromašnima odnosno ljudima kojima prijete rizik socijalne isključivosti.

U drugoj glavi pod nazivom „Istorijat pravnih klinika“ opisan je razvoj pravnih klinika u svijetu. Ovaj termin se prvi put pojavio u Njemačkoj pravnoj terminologiji koji se javlja početkom 20 vijeka a takođe se javljaju u istom period u

---

* Viša savjetnica u Sekretarijatu za mjesne zajednice, Opština Rožaje, Republika Crna Gora.

SAD-u i Rusiji. Danas pravne klinike postoje u svim zemljama svijeta. Postoje i u državama na prostoru Balkana.

U trećoj glavi praktikuma, koja nosi naziv „Vrste pravnih klinika“ autor ističe sljedeće klinike:

Klinika za građansko pravo, Klinika za porodično i nasljedno pravo, Klinika za krivično pravo koja obuhvata samo optužbu i odbranu, Apelaciona pravna klinika, Klinika za zastupanje djece, Pravna klinika u preduzetništvu, Pravna klinika zaštite životne sredine, Klinika za izbjeglička prava, Poreska klinika, Klinika za pravo stanovanja i razvoj zajednice, Pravna klinika za međunarodna ženska prava, Klinika maloljetničkog pravosuđa, Kriminalističko-forenzička klinika, Klinika za medijaciju. Podjela klinika izvršena je u zavisnosti od vrste pravnih problema koje imaju korisnici njihovih usluga i to besplatnu pravnu pomoć.

U četvrtoj glavi pod nazivom „Pravne klinike kao oblik studentskih kancelarija“ obrađena su pitanja: Obelježja kliničkih metoda, Studentska kancelarija za pravnu pomoć, Vještina pravne radionice u okviru koje se trtira: profesionalna etika i odgovornost, način pisanja pravnih tekstova, predmet analize, pregovaranje, pravni savjeti itd.

U petoj glavi praktikuma pod nazivom „Pravna klinika kao metod nastave – učenje“ autor iznosi osnovna uputstva i preporuke za rad sa klijentima kroz: savjetovanje klijenata, savjetovanja (konsultovanja) i daje prikaz faza u savladavanju vještine savjetovanja.

„Pravne klinike na univerzitetima u inostranstvu“ predstavljaju sadržaj šeste glave. U ovom dijelu praktikuma, autor daje prikaz rada u SAD-u, Engleskoj, Kini, Republici Češkoj. Kroz prikaz rada ovih klinika autor ističe sličnosti i razlike u radu istih uvažavajući pri tome kulturno istorijsko nasljeđe, funkcionisanje političkog sistema, socijalno – ekonomsku situaciju pojedinca na datom prostoru.

Sadržaj sedme glave nosi naziv „Pravne klinike u zemljama okruženja“. Autor u ovoj glavi daje rada pravnih klinika u Srbiji i to na pravnom Univerzitetu u Beogradu, univerzitetu u Nišu i Univerzitetu u Novom Sadu. Takođe je dat prikaz rada pravne klinike na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, te primjeri pravnih klinika u Bosni i Hercegovini – Republici Srpskoj. Zajednička karakteristika pravnih klinika koje postoje u svijetu i kod nas jeste to što omogućavaju studentima prava da se „bave pravom“ i prije nego što završe fakultet. Sticanje prakse na ovaj način predstavlja najidealniji metod priprema studenata prava za buduće profesionalno angažovanje.

U osmoj glavi pod nazivom „Evaluacija rada“ autor navodi sledeće evaluacije rada studenata i to: evaluacija koju vrše studenti, profesori i advokati, evaluacija koju vrše klijenti. Autor takođe prati kvalitet pruženih usluga klijentima posle pružene besplatne pravne pomoći putem popunjavanja anketnih listova.

Deveta glava, koja nosi naziv „Pravne klinike i besplatna pravna pomoć“ sadrži podatke o mrežama koje pružaju besplatnu pravnu pomoć u BiH, Srbiji i Crnoj Gori. Autor konstatuje da građanin kome je neophodna besplatna pravna

pomoć može dobiti u opštini, sudu, advokatskoj komori. Pravne savjete i besplatnog advokata građanin može dobiti i od NVO-a.

Autor u ovoj glavi konstatuje da su NVO, odnosno organizacije civilnog društva usko specijalizovane za jednu određenu pravnu oblast za pružanje pomoći određenim kategorijama stanovništva (žene, invalidi, Romi itd.). Kao poslednju instancu u zaštiti prava građana autor navodi ombudsmana.

Deseta glava nosi naziv „Vidovi besplatne pravne pomoći” autor konstatuje da su najčešće pružene usluge besplatne pravne pomoći: sastavljanje podnesaka, pružanje pravnih informacija i pružanje pravnih savjeta. Autor navodi pravna pitanja na koja se odnose podnijete tužbe.

Glava jedanaest pod nazivom „Primjeri besplatne (on line) pravne pomoći” sadrži prikaz (uzorak) pismena kojima se građani obraćaju nadležnim organima za pružanje besplatne pravne pomoći. Zahtjevi za besplatnu pravnu pomoć odnose se na problematiku vezanu iz oblasti građanskog i stvarnog prava, nasljednog, obligacionog, porodičnog, radnog i socijalnog prava, krivična djela, krivični postupak, upravni postupak, izvršni postupak.

Ova knjiga je od neprocjenjive vrijednosti kako za građane kojima je neophodna besplatna i svaka druga vrsta besplatne pravne pomoći, tako i za one koji na pravnim klinikama pružaju pravnu pomoć a naročito studentima koji tim putem stiču praktična znanja za dalje profesionalno usavršavanje.

Na kraju se može zaključiti da praktikum prof. dr. Mileta Matijevića „Pravne klinike” predstavlja ozbiljan rad koji će višestranu koristiti kako onima kojima je potrebna besplatna pravna pomoć kao i onima koji pružaju tu pomoć. Praktikum će s toga biti od bitne koristi studentima završnih godina pravnih nauka koji pružaju pravnu pomoć i svima onima kojima traže pravnu pomoć, te ostalima koji učestvuju u rešavanju ovih pitanja, kao što su: advokati, profesori, ombudsmeni, sudije, mnogobrojne NVO i druga stručna udruženja. Sa druge strane ovaj praktikum ima veliki značaj za edukaciju budućih pravnika putem kliničko-pravnog obrazovanja. Uzevši u obzir sadržaj praktikuma, kao i činjenicu da je ovo jedno od prvih dela na temu kliničkog-pravnog obrazovanja na prostoru bivše Jugoslavije, mišljenja smo da bi ovaj praktikum mogao da nađe svoju primenu u edukaciji studenata iz kliničko-pravnog obrazovanja na pravnim fakultetima širom prostora bivše Jugoslavije.

Autor je kroz ovo dijelo, pored ostalog imao za cilj da potencijalnim čitaocima ukaže na zakonsku mogućnost da u svakoj državi za siromašne građane koji nisu u mogućnosti da sopstvenim sredstvima obezbijede pravnu pomoć za rešavanje određenog problema, postoje brojne institucije koje tu pomoć pružaju besplatno i profesionalno za ove kategorije stanovništva, na ovaj način se doprinosi jačanju pravne sigurnosti i poštovanju osnovnih ljudskih prava svakog građanina u državi.